

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN INFORMERAR

När får jag mitt bistånd? (II)

- Ej verkställda domar och beslut enligt SoL och LSS i Kalmar län den 31 dec 2001.

När får jag mitt bistånd ? (II)

- Ej verkställda domar och beslut enligt SoL
och LSS i Kalmar län den 31 dec 2001.

Meddelande 2002:13

ISSN 0348-8748

ISRN LSTY-H-M—2002/13 --SE

Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län,

Ansvarig enhet: Rättsenheten

Författare: Cristina Johnsson

Tryckt hos: Länsstyrelsens tryckeri

Upplaga: 75 ex

Förord

Regeringen har i sitt regleringsbrev för år 2002 gett länsstyrelserna i uppdrag att redovisa antalet ej verkställda beslut och domar enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i länets kommuner.

Länsstyrelsen i Kalmar redovisar i denna rapport situationen i länet utifrån den enkätundersökning som genomförts våren 2002, jämförelser med åren 1999-2000 samt Länsstyrelsens kommentarer till resultatet.

Länsstyrelsen vill också tacka socialtjänstens personal som bistått med uppgifterna till denna rapport.

Stig Lindahl
socialdirektör

Cristina Johnsson
socialkonsulent

Innehållsförteckning

Sidan

Inledning	5
Sammanfattning	5
Vad säger lagen?	6
När ska domar och beslut verkställas?	6
Redovisning av enkätsvaren	7
Tabell 1 och 2	8
Tabell 3 och 4	9
Länsstyrelsens kommentar	9
Länsstyrelsens bedömning	10

Ej verkställda domar och beslut enligt SoL och LSS i Kalmar län den 31 december 2001.

Inledning

Enligt Regeringens regleringsbrev för budgetåret 2002 har länsstyrelserna fått i uppdrag att till Socialstyrelsen återrapportera antalet icke verkställda domar och beslut gällande äldreomsorg och handikappomsorg enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) samt 9 § lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) per den 31 december 2001. Länets kommuner har via enkät redovisat antalet ej verkställda domar och beslut till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har för avsikt att årligen följa utvecklingen av icke verkställda beslut och domar i länet.

Sammanfattning

Länsstyrelsens har undersökt hur många domar och beslut om insatser till äldre och funktionshindrade som inte har verkställts av kommunerna i Kalmar län den 31 december 2001. Liknande mätningar har gjorts under åren 1999 och 2000 och resultaten redovisas i den här rapporten.

Domstolstrots förekommer under 2001 i två av länets kommuner, Kalmar och Västervik, vilket innebär att man inte verkställt totalt 18 domar enligt LSS som rör funktionshindrade personer. Länsstyrelsen har meddelat föreläggande om att verkställa domen i 15 av dessa fall. Kalmar kommun hade även fyra domar enligt SoL som inte verkställts.

Lagtrots förekommer i 52 ärenden i åtta kommuner, och dessa handlar om beslut om insatser till äldre och funktionshindrade enligt SoL och LSS, och som inte verkställts i rimlig tid. Det finns enbart i Kalmar kommun 27 ej verkställda beslut som rör insatser till barn. Det äldsta beslutet är 4 år gammalt.

Länsstyrelsen ser med stor oro på antalet domar och beslut som inte verkställts och kommer av det skälet att kontakta berörda kommuner om deras planering av framtida insatser av stöd och service till äldre och funktionshindrade.

Vad säger lagen?

Enligt 4 kap.1 § SoL (före 2002-01-01 6 f § SoL) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd bl.a. för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Med livsföring i övrigt avses enligt prop. 2000/01:80 t.ex. hemtjänst och särskilt boende för äldre samt bostad med särskild stöd och service för funktionshindrade.

I 9 § LSS anges insatserna för särskilt stöd och särskild service till vissa funktionshindrade, det vill säga: personlig assistent, ledsagarservice, kontaktperson, rådgivning och annat personligt stöd, avlösarservice, korttidsvistelse och korttidstillsyn, boende för barn utanför föräldrahemmet, bostad med särskild service samt daglig verksamhet. Ansvaret för rådgivning och annat personligt stöd åvilar landstinget medan insatser tillhandahålls av kommunerna.

Enligt 7 § Förvaltningslagen (1986:223) ska en myndighet handlägga varje ärende där någon enskild är part så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Myndigheten ska uttrycka sig lättbegripligt och underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

I 20 § Förvaltningslagen anges att ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende skall innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild.

Enligt 21 § samma lag ska en sökande, klagande eller annan part underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Om beslutet går parten emot och kan överklagas, skall han eller hon skriftligen meddelas om detta och om hur man kan överklaga detta.

Om en länsstyrelse finner att en kommun inte fullgör vad som ålagts kommunen i en lagakraftvunnen dom om rätt till bistånd enligt 4 kap.1 § Sol eller 9 § LSS får länsstyrelsen enligt 14 kap.7 § SoL och 26a § LSS förelägga kommunen att avhjälpa bristen. Föreläggandet får förenas med vite.

Enligt 13 kap.2§ SoL och 26 § LSS skall Länsstyrelsen verka för att kommuner och landsting planerar för att tillgodose framtida stöd och servicebehov.

När ska domar och beslut verkställas?

En dom i förvaltningsdomstol skall verkställas omedelbart om inte domstolen har angett ett datum från vilket verkställighet skall ske.

Även ett beslut i en kommun skall verkställas omedelbart eller från det datum som anges i beslutet. Under hösten 2000 kom JO med ett särskilt yttrande (dnr 2577-2000) om verkställighet av positiva myndighetsbeslut beträffande särskilt boende

enligt SoL och bostad med särskild service enligt LSS. I beslutet hänvisar JO till tidigare allmänna råd från Socialstyrelsen (SOSFS 1996:2), och menar att det som sades där även i fortsättningen kan tjäna som riktlinje.

I det allmänna rådet sägs:

- Framställan om plats i särskilt boende bör bifallas om den begärda insatsen kan tillhandahållas inom rimlig tid. Datum för inflyttning bör anges i beslutet. Vad som kan anses vara rimlig tid får bedömas i varje enskilt fall, men bör inte överstiga tre månader.

Gör kommunen bedömningen att beslutet inte kan verkställas inom denna tid (tre månader) ska framställan avslås.

I beslutet bör anges vilka alternativa insatser som kan erbjudas i avvaktan på att bostad kan erbjudas.

Det kan också vara lämpligt, enligt Länsstyrelsen mening, att kommunen i dessa fall bevakar den enskildes möjligheten att så snart som möjligt erhålla en bostad i särskilt boende eller bostad med särskild service för funktionshindrade.

Redovisning av enkätsvaren

A. Domar

Av den genomförda enkätundersökningen framgår att det i Kalmar läns kommuner den 31 december 2001 fanns 4 ej verkställda domar enligt 6 f § SoL och 18 domar enligt 9 § LSS. Samtliga domar utom 1 avser Kalmar kommun. Se vidare tabell 1.

Motsvarande antal domar för år 2000 var 1 dom enligt 6 f § SoL och 1 dom enligt 9 § LSS och för år 1999 var 0 domar enligt 6 f § SoL och 5 domar enligt 9 § LSS. Samtliga domar avsåg Kalmar kommun. Se vidare tabell 4.

B. Beslut

Enligt undersökningen fanns i länet den 31 december 2001 42 beslut enligt 6 f § SoL och 10 beslut enligt 9 § LSS som ej var verkställda. Kalmar kommun hade flest beslut, 35 stycken, som inte verkställdes. Åtta av länets tolv kommuner uppgav att de har beslut som inte verkställdes.

Se vidare tabell 1.

Motsvarande antal beslut för år 2000 var 68 beslut enligt 6 f § SoL och 19 beslut enligt 9 § LSS och för år 1999 var det 22 beslut enligt 6f § SoL och 10 enligt 9 § LSS. Se tabell 2 och 3.

Tabell 1.

Ej verkställda beslut och domar 31 december 2001

Kommun	Ej verk- ställda beslut enl. 6f § SoL	Ej verk- ställda domar enl. 6f § SoL	Ej verk- ställda beslut enl. 9 § LSS	Ej verk- ställda domar enl. 9 § LSS
Borgholm	0	0	0	0
Emmaboda	0	0	1	0
Hultsfred	1	0	0	0
Högsby	0	0	0	0
Kalmar	32	4	3	17
Mönsterås	1	0	0	0
Mörbylånga	1	0	1	0
Nybro	0	0	0	0
Oskarshamn	0	0	1	0
Torsås	0	0	0	0
Vimmerby	0	0	4	0
Västervik	7	0	0	1
TOTALT	42	4	10	18

Tabell 2.

Antalet ej verkställda beslut enligt SoL år 1999-2001
i sex kommuner

Kommun	1999	2000	2001
Kalmar	11	34	32
Oskarshamn	1	4	0
Västervik	6	7	7
Hultsfred	4	12	1
Mörbylånga	0	11	1
Mönsterås	0	0	1
Totalt:	22	68	42

Tabell 3.

Ej verkställda beslut enligt LSS år 2000-2001

Kommun	2000	2001
Emmaboda	3	1
Kalmar	5	3
Mönsterås	2	0
Torsås	3	0
Vimmerby	1	4
Västervik	4	0
Oskarshamn	1	1
Mörbylånga	0	1
Totalt	19	10

Tabell 4.

Ej verkställda domar enligt LSS 1999-2001

Kommun	1999	2000	2001
Kalmar	5	1	17
Västervik	0	0	1
Totalt:	5	1	18

Länsstyrelsen kommentar

En mycket markant ökning av antalet *ej verkställda domar* har skett i Kalmar kommun. År 2000 hade Kalmar 2 domar, (1 enligt SoL och 1 enligt LSS) som inte verkställts och år 1999 var det 5 domar enligt LSS, medan det 2001 hade ökat till hela 17 icke verkställda domar enligt LSS (se tabell 4) och 4 domar enligt SoL.

Enligt 14 kap. 7 § SoL och 26 a § LSS får Länsstyrelsen, om den finner att en kommun eller ett landsting inte fullgör vad som ålagts den i en lagakraftvunnen dom om rätt till insatser enligt 4 kap. 1 § SoL eller 9 § LSS, förelägga kommunen/landsting att avhjälpa bristen. Föreläggandet får förenas med vite.

Under 2001 meddelade Länsstyrelsen 15 förelägganden till Kalmar kommun som alla avsåg domar enligt LSS.

Länsstyrelsen ser med oro på den negativa utvecklingen av domstolstrots och har vid två tillfällen under år 2001 haft överläggningar med kommunledningen och omsorgsnämndens ordförande i Kalmar kommun angående detta.

Ett annat bekymmer är antalet *ej verkställda beslut* enligt SoL, som under de tre undersökningsåren pendlat mellan 22 stycken år 1999, 68 år 2000 och 42 beslut 2001. (se tabell 2). Ej verkställda beslut enligt LSS var 10 år 1999, 19 år 2000 och 10 beslut år 2001 (se tabell 3).

Det stora problemet ur rättssäkerhetssynpunkt med detta lagtrots - att inte verkställa fattade beslut - är att den enskilde försätts i en situation där han eller hon *varken får den begärda och beviljade insatsen eller kan överklaga beslutet i domstol*. Länsstyrelsen menar att detta problem måste uppmärksammas och förändring bör ske så att den som inte får sin insats inom rimligt tid (3 månader för särskilt boende kan tjäna som riktlinje) bör få ett nytt beslut där kommunen meddelar avslag på ansökan och därmed kan beslutet överklagas i förvaltningsdomstol. Särskilt beklagligt är att 27 av de ej verkställda besluten enligt SoL i Kalmar kommun berör insatser för barn och ungdomar. Flertalet är beslut om kontaktperson och stödfamilj.

Högsby och Borgholm hade vardera 12 *avslagsbeslut* trots att kommunen bedömt att den enskilde hade behov av insatsen särskilt boende. Skälen till avslagsbesluten var i samtliga fall resursbrist, d.v.s. att det inte fanns plats i något särskilt boende inom tre månader. Det är helt riktigt att av det skälet avslå en ansökan om särskilt boende, men det är samtidigt viktigt att aktivt erbjuda den sökande hjälp med att överklaga beslutet, även i de fall den enskilde får stå på vänt/bevakningslista.

Fyra av länets kommuner - Nybro, Borgholm, Torsås och Högsby – har inte rapporterat några beslut eller domar som inte verkställts.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen ser med stor oro på det ökande antalet icke verkställda domar i Kalmar kommun och att kommunen under år 2001 erhållit 15 förelägganden som rör ej verkställda domar enligt LSS. Att inte verkställa lagakraftvunna domar är att betrakta som domstolstrots, vilket i detta fall drabbar redan svaga grupper i samhället.

Även det stora antalet ej verkställda beslut i länets kommuner är oroväckande. I Kalmar kommun finns 27 beslut som rör insatser till barn och ungdomar som inte har verkställts. Flera av besluten är mer än 1 år gamla och det allra äldsta beslutet är 4 år gammalt, vilket måste betraktas som helt oacceptabelt. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det anmärkningsvärt med detta lagtrots, som innebär att kommunerna fattar gynnande beslut om en insats utan att den sökande får det han eller hon har behov av.

Det är angeläget att påpeka att domar och beslut skall verkställas omedelbart. Om inte fattade positiva beslut verkställs riskerar den enskilde en avsevärd rättsförlust eftersom denne *varken får den sökta insatsen eller kan överklaga beslutet*. Det är inte heller acceptabelt att avstå från att fatta beslut i avvaktan på att den sökta insatsen kan beviljas.

Enligt Länsstyrelsens mening är det angeläget att kommunerna i länet bedriver en långsiktig planering för att kunna möta framtida behov av stöd och insatser enligt SoL och LSS. Länsstyrelsen har som en av sina uppgifter, enligt 13 kap. 2 § SoL och 26 § LSS, att verka för att kommunerna och landstingen planerar för att kunna tillgodose framtida stöd- och servicebehov. Av det skälet kommer Länsstyrelsen att kontakta länets kommuner för att diskutera respektive kommuns planering inom detta område. Länsstyrelsen har för avsikt att fortsätta att följa utvecklingen vad gäller icke verkställda beslut och domar i länet.